

Innlegg Ola Kvaløy

Der alle tenker nytt, tenkes det ikke mye

Vi trenger ikke nye, svakt funderte ideer om statsaktivisme for å løse klimaproblemet, og heller ikke ny grunnleggende økonomisk teori.

Ola Kvaløy, dekan og professor i samfunnsøkonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger

Ola Kvaløy

● I DN 6. mars kommenterer nestleder i Tankesmien Agenda, Sigrun Gjerløw Aasland, min bekymring for økt samrøre mellom stat og kapital. Hun slår fast at markedet ikke løser klimakrisen, og at nye tanker må til. Videre leverer hun et politisert, men for meg uklart, forsvar for en mer aktiv næringspolitikk.

Det viktigste først: Ingen påstår at markedet alene løser klimakrisen. Vi har å gjøre med såkalt «negative eksterne virkninger», det vil si skadevirkninger som markedsaktørene selv ikke tar høyde for, og som derfor må skattlegges. Dette er statens oppgave, og de aller fleste økonomer er enige om at man kan løse klimakrisen ved å prise CO₂-utslipp riktig.

Når det likevel er vanskelig å få til, har det å gjøre med politisk og folkelig motvilje, samt krevende internasjonal koordinering.

Vi trenger derfor ikke ny grunnleggende økonomisk teori for å løse klimaproblemet. Det vi derimot trenger, er bedre innsikt i

Det er i det hele tatt litt for mye «rethinking economics» blant politikere og tankesmier om dagen

↑ Det vi trenger, er bedre innsikt i hvordan institusjoner kan motstå kortsiktige fristelser til å utsette klimatiltakene, skriver Ola Kvaløy. Foto: Kent Skibstad

hvordan institusjoner og politiske prosesser kan bidra til å motstå kortsiktige fristelser til å utsette klimatiltakene.

Jeg skulle ønske at tankesmier og politikere forsøkte å forstå og formidle den omfattende forskningen som foregår på dette området, og til å drøfte hvordan samfunnsøkonomisk innsikt kan omsettes i praktisk politikk.

I stedet kaster man seg over ideer om statsaktivisme som er svakt teoretisk fundert, og som ikke har støtte i forskningen. Mariana Mazzucatos tankegods går på tvers av bunnsolid samfunnsøkonomisk teori og empiri knyttet til markeders funksjonsmåte, og til grensene for statlig eierskap.

Hun har neppe eksponert ideene sine for fagfeller i gode samfunnsøkonomisk vitenskapelige tidsskrifter, hun har i hvert fall ikke publisert der.

Dessverre klarer ikke jeg, og jeg vil påstå et flertall av samfunnsøkonomer, å skjøne hvordan hennes resept skal nå klimamålene uten unødige store kostnader i form av feilallokering av ressurser (les sløsing), og økt maktkonsentrasjon.

Aasland deler min bekymring for økt maktkonsentrasjon, og viser til hva som skjer når sterke kapitalkrefter i oppdretts- og oljenæringen setter politikere sjakk matt. Ja, dette er en viktig bekymring, som neppe blir mindre hvis staten knytter enda tettere bånd til kapitalen.

Enda mer urovekkende blir det hvis

Staten og kapitalen

Stor statlig rikdom og sterke særinteresser gir ekstra god grunn til å verne om den norske fellesformuen. Eller er det nettopp statlige milliarder som må til for å få gjennomført det grønne skriftet?

Tidligere innlegg:

→ Pass på pengene – spesielt når sterke allianser frir til politikarane med honnørord som omstilling og berekraft. Klaus Mohn i kronikk i DN 12. februar.

→ Kjell Inge Røkke kjenner igjen en letturt politiker når han ser en. Bård Bjerkholt i kommentar 4. mars.

→ Vi aner konturene av en ny, grønn statskapitalisme der skjønnhetskonkurranser og maktallianser avgjør ressursfordelingen. Ola Kvaløy i kronikk 5. mars.

→ Skjev maktfordeling og dårlige krisepakker er ikke venstresidens skyld. Sigrun Gjerløw Aasland, 6. mars.

denne type særinteresser får definere hva som skal være de store samfunnsutfordringene i årene som kommer.

Det er ikke manglende statlig aktivisme som gjør at politikere lar seg lure, eller friste, men manglende forståelse og respekt for sunn samfunnsøkonomi.

Det er i det hele tatt litt for mye «rethinking economics» blant politikere og tankesmier om dagen. Noen ganger handler det ikke om å tenke så veldig nytt, men å ta i bruk og forstå det tenkere har tenkt, dypere og bedre enn oss, tidligere.

Sverre Diesen tilslører poengene i forsvarsdebatten

Tormod Heier, oberstløytnant i Hæren og professor ved Forsvarets stabsskole/Forsvarets høgskole

● Det er ingen som mener at flere tiår med internasjonale operasjoner har gjort Forsvaret mindre. Men tiår med internasjonale operasjoner har, som ett av flere forhold, gjort Forsvaret mindre egnet til å opprettholde synlighet og tilstedeværelse i nord. Særlig ettersom «det lille men gode innsatsforsvaret» også skulle stille med tellende styrker ute.

Dette skyldes ikke økonomiske utgifter til internasjonale operasjoner, som tross alt er beskjedne. Det skyldes en vedvarende høy aktivitet som har tært på beredskapslagre, materiell og personell. Samtidighetsproblematikken hjemme-ute har, i kombinasjon med

blant annet valget av en mer kapitalintensiv forsvarsstruktur, forsterket ubalansen mellom Forsvarets innretning, oppgaveportefølje og penger til disposisjon.

Å sette et sånt forsvar til å løse langvarige oppdrag ute og hjemme på samme tid er ikke særlig smart. For da forsvinner handlingsrommet som trengs for å holde USA og Russland på en armlengdes avstand. Det blir amerikanske fremfor norske styrker som må gjøre jobben i nord.

Dette er ikke det samme som å si at vi ikke trenger USA og Nato. Tvert om. Landet er for stort og befolkningen vår for liten til å forsvare oss selv. Men Diesens forsvarsøkonomiske jernlov kan ikke alene forklare problemet. Dette handler til syvende og sist om politiske valg.

Det handler om politiske prioriteringer. Ikke bare økonomi.

Sånn sett er Sverre Diesen mer en interessant teknokrat, en embetsmann som først og fremst er opptatt av kostnadsvekst, men som ikke bryr seg om politisk kontekst og strategiske konsekvenser. Som at norske myndigheter brenner lyset i begge ender.

↑ Tidligere forsvarssjef Sverre Diesens forsvarsøkonomiske jernlov kan ikke alene forklare problemet, skriver Tormod Heier i dette svarinnlegget. Foto: Aleksander Nordahl

Dels ved å håndtere russisk sabelrasling i nord gjennom en mer outrert invitasjonspolitikk overfor USA og Nato. Og dels ved å oppfylle amerikanske forventninger om flere utenlandsoppdrag.

Forrige forsvarssjef, Haakon Bruun-Hanssen gjorde et tappert forsøk på å komme ut av klemma i 2019. Blant annet ved å anbefale regjeringen å velge det

dyreste forsvarsalternativet slik at Norge kunne gjenvinne mer kontroll i våre viktigste nærområder. I stedet ble billigste alternativ valgt. Og det er helt legitimt. Men da må også myndigheter være ærlige og fortelle befolkningen hva konsekvensene er: mindre norsk tilstedeværelse i norskussiske grenseområder, mer avhengighet til USA og Nato, og ytterligere nedslitting grunnet hjemmeute problemet. Dette gir mindre sikkerhetsmargin i nord fordi balansen mellom å berolige russerne og avskrekke dem forrykkes.

Ingen taper mer på dette enn norske innbyggere, som dermed blir viktigere brikker i stormaktsrivaliseringen. Og som dermed rykker høyere opp på Russlands liste over mål som må tas ut i en tidlig fase av en krise eller krig.

Dette er hverken polemikk eller politisert forskning. Det er en forskningsbasert og fagmilitær konsekvens som på ærlig, åpent og usminket vis formidler noe myndighetene underkommuniserer. Og som Diesen etter beste evne tilslører.